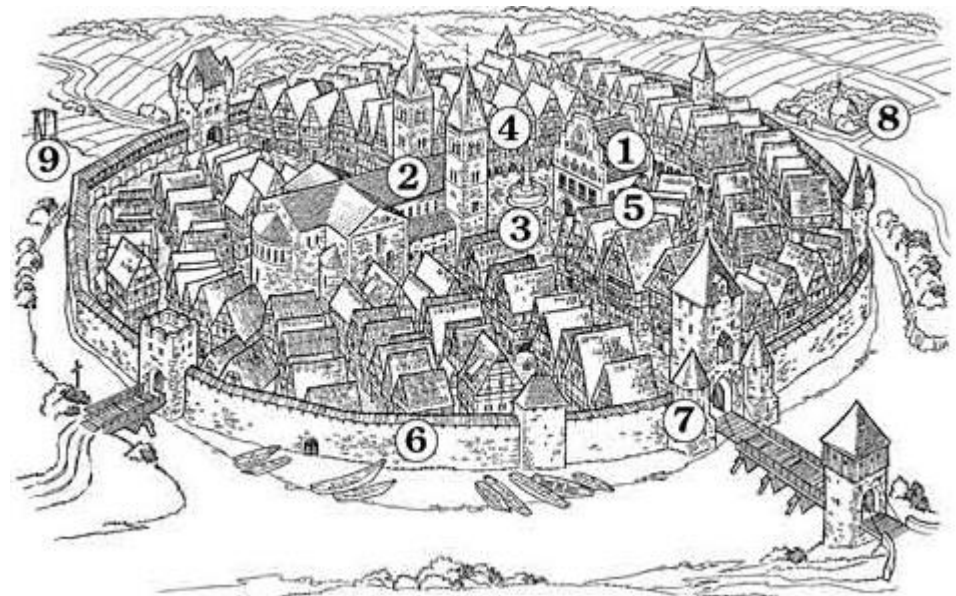

Obyvatelé středověkého města

Středověké město

- města (*in sensu stricto*) vznikají od 10. století v zemědělském prostředí → obchod a cla → ekonomické hledisko vzniku
- z dnešního pohledu spíše „*velké vesnice*“ s počtem obyvatel okolo 1 tis. (někdy i méně)
- město symbolicky i právně **vymezené** → areál městského práva → zaručení rovných občanských práv měšťanů a velká míra osobní svobody
- **půdorys města** – ve středu města tržiště (Marktplatz, 3), z tržiště (později náměstí, Ring) hlavní komunikace do jednotlivých čtvrtí s obytnými budovami (5), celý areál vymezený opevněním/hradbou s příkopem (6) a s městskou bránou (7); součástí města dále radnice (Rathaus, 1), kostel s hřbitovem (2), místo výkonu městského práva (popraviště, 9), mimo město zemědělské/hospodářské zázemí (8)

Městská společnost

- 3 společenské vrstvy odlišující se držbou majetku a statusem

A) patricijové, šlechta, kupci, majitelé půdy

B) řemeslníci sloučení v cechy, které určovaly práva a povinnosti i počty mistrů a tovaryšů ve městě

C) nejnižší vrstvu tvořili obyvatelé bez občanských práv a nemožnosti podílet se na správě města (služebnictvo, dělníci, tovaryši/čeledíni)

- mimo společenskou pyramidu lidé „na okraji“: málo respektována a nečestná povolání, mistr popravčí, prostitutky, komedianti, malomocní, Židé ...

Charakter středověkých měst

1. Hospodářská, řemeslná a obchodní centra – **trhy, tržičtě**
2. **Právně vymezené celky**; ve střední Evropě od 13. století; obyvatelé s osobní svobodou (→ volné obyvatelstvo)
3. Je město pro život výhodné? – **Problémy** městského prostředí:
 - sociální a prostorová diferenciacce, křehkost rodin, věkový rozdíl mezi manželi; exkluze obyvatel
 - hygienická situace, problémy s odpadem (→ šíření nemocí, epidemie)
 - pracovní uplatnění: cena práce a času (hodiny), nezaměstnanost, chudoba
 - kriminalita, výkon městského práva
 - pohřbívání

Charakter středověkých měst

- města ve vlastním slova smyslu teprve od 13. století
- osobní svoboda obyvatel, soudní pravomoc, opevnění, kostel, radnice, sídlo vrchnosti (hrad/zámek/palác)
- velikost zpočátku menší, později nárůst obyvatel i zástavby – socioekonomická, hospodářská i řemeslnická centra mikroregionů

Velikost měst ve 14. století:

Olomouc – kolem 5 tis. obyvatel

Brno – kolem 5 tis. obyvatel

Pražská města (Staré Město, Nové Město, Malá Strana, Hradčany) – cca 40 tis. obyvatel

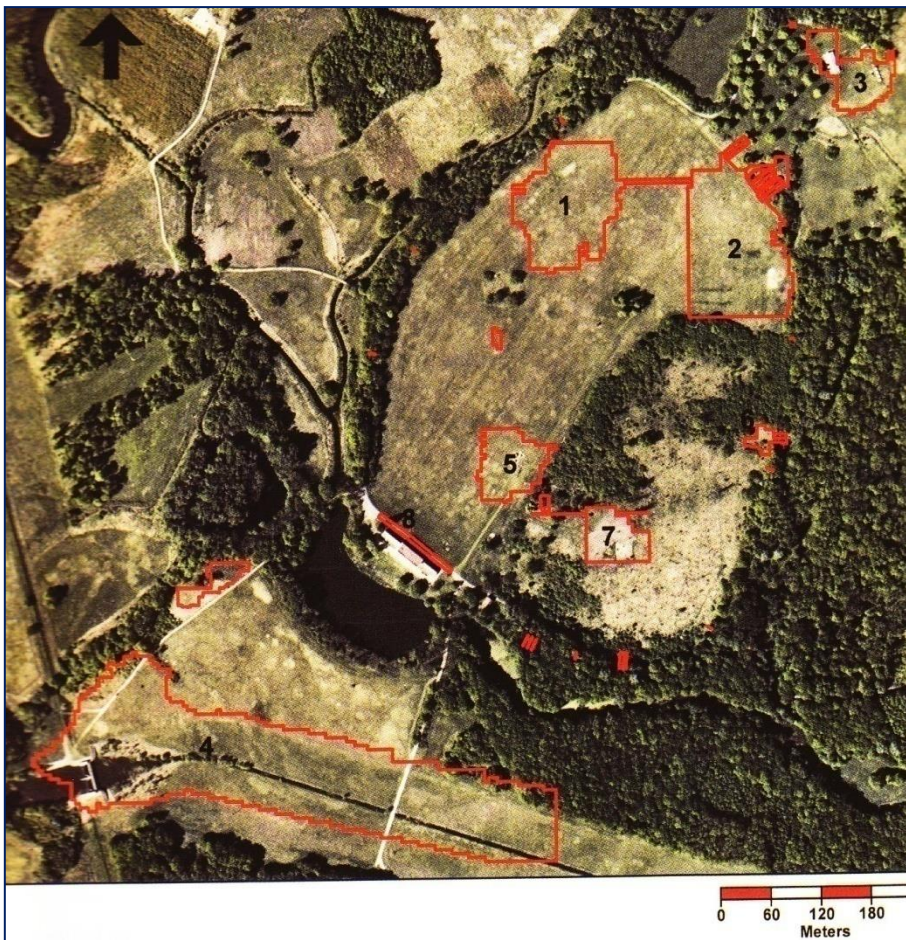
Florence – 120 tis. obyvatel

Paříž – 200 tis. obyvatel

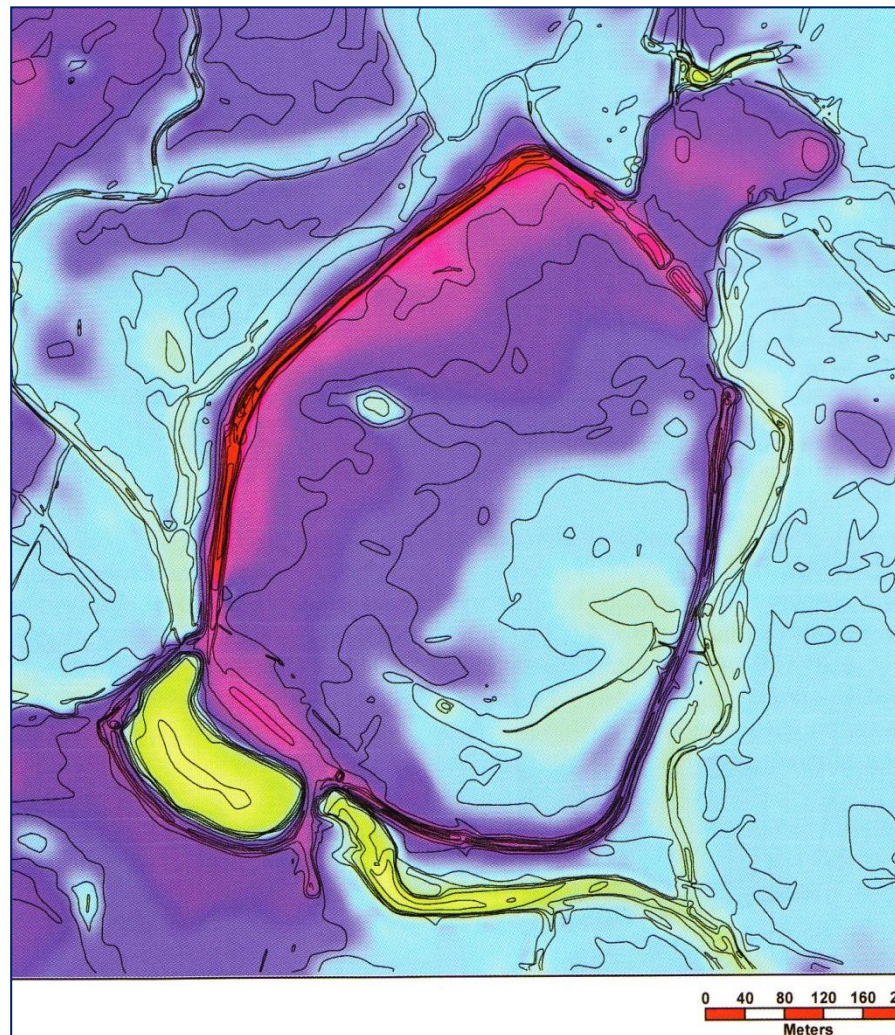
MAJITELÉ OPEVNĚNÝCH MĚST A HRADŮ K ROKU 1306

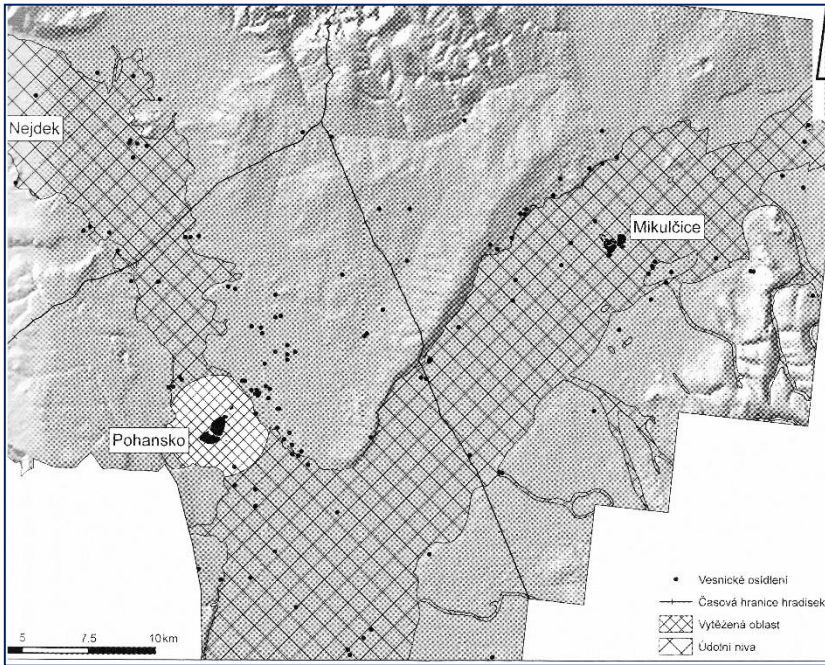
- OPEVNĚNÉ MĚSTO
- HRAD
- PANOVNÍK
- CÍRKEVNÍ INSTITUCE

Pohansko u Břeclavi 9. až 10. století

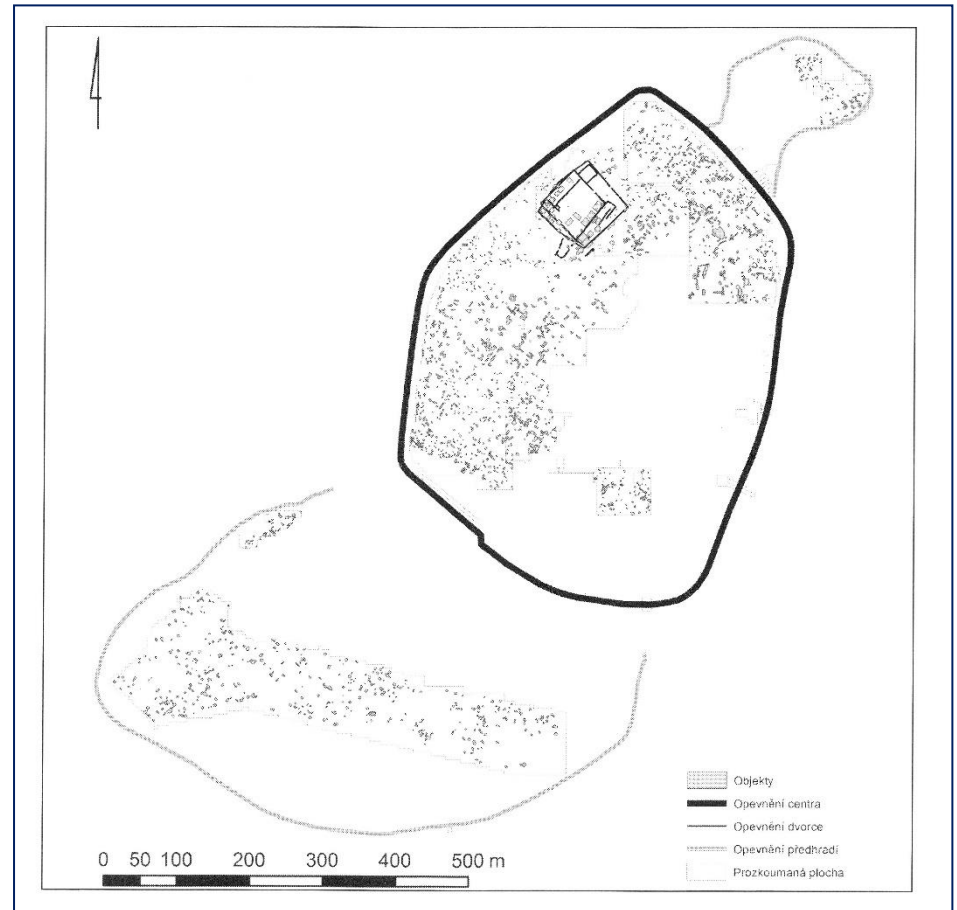

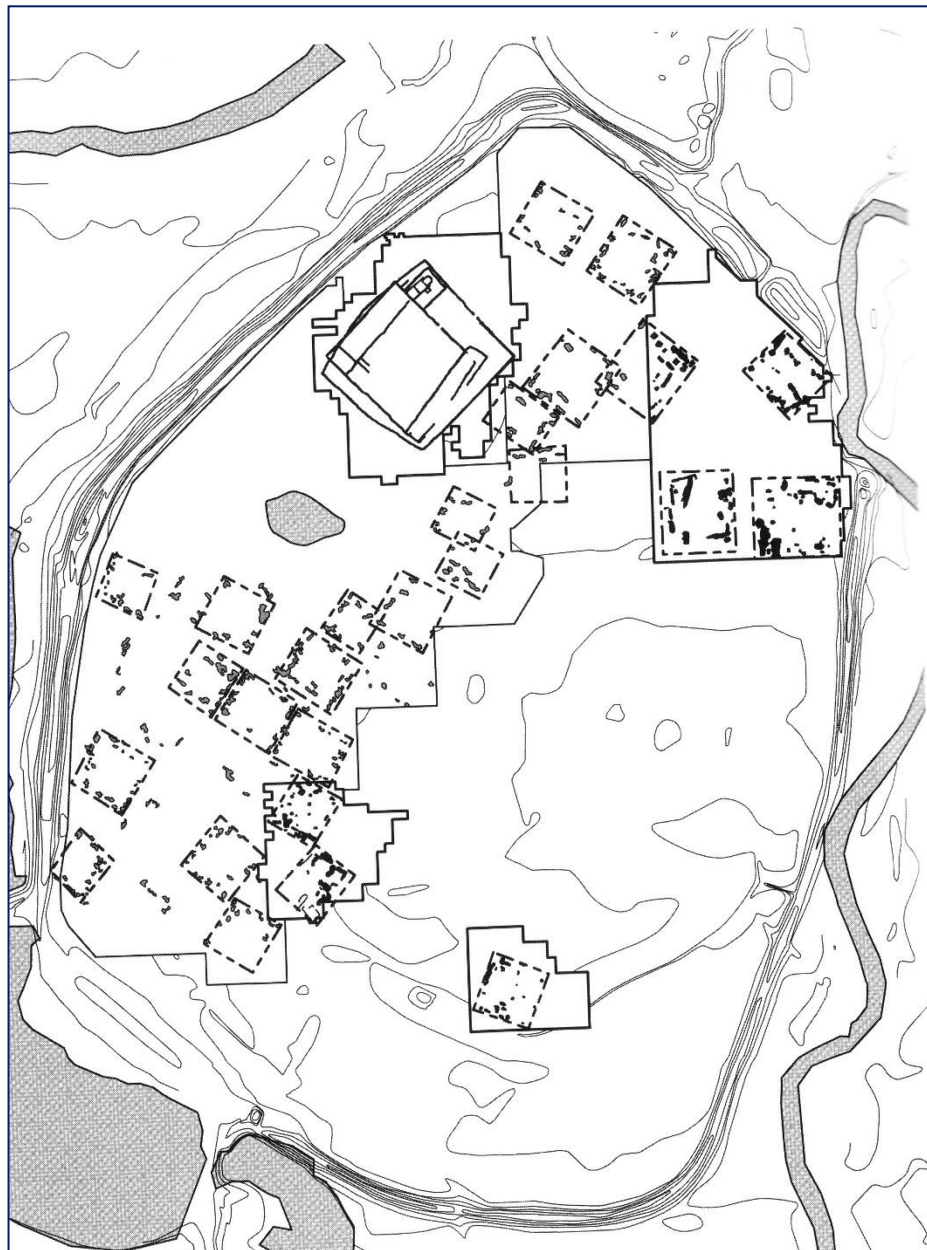
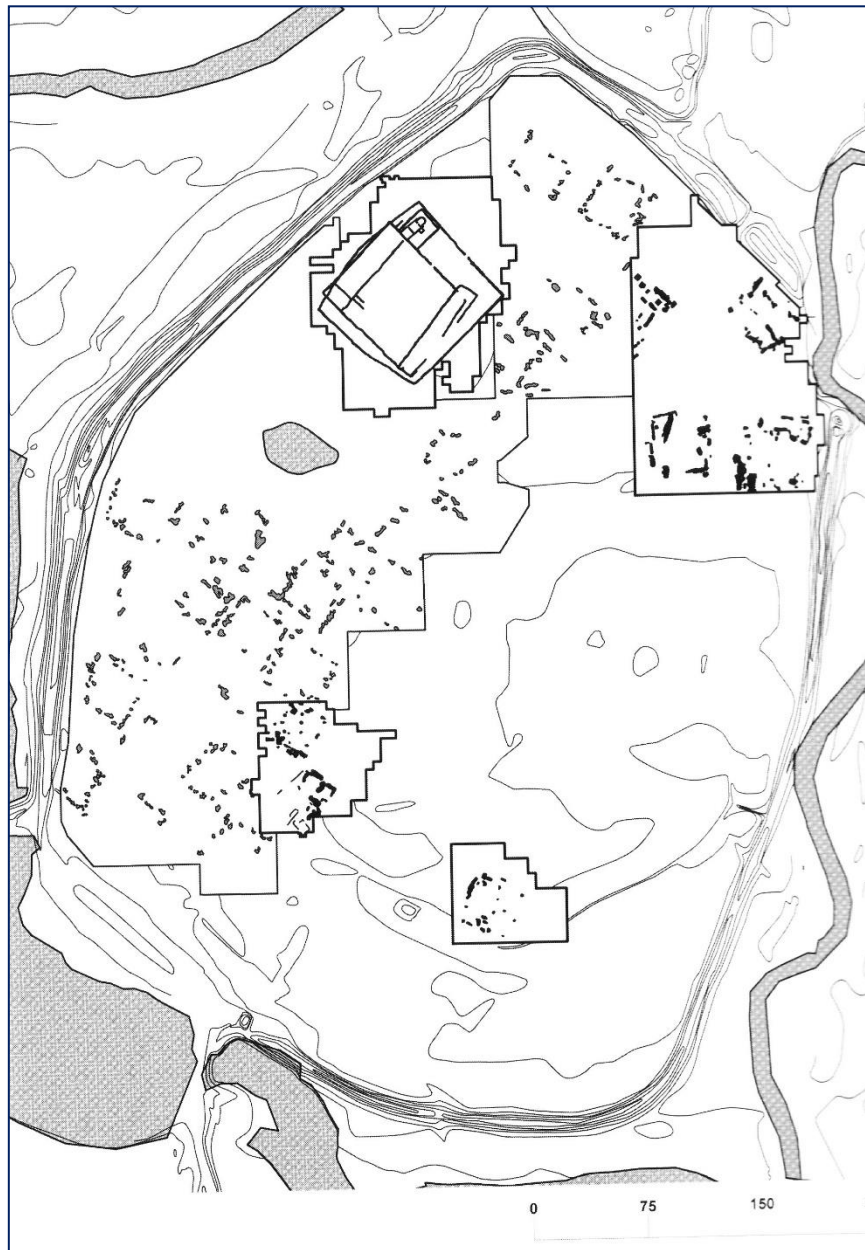
EMPORIUM → jednotný urbanizační koncept; komplex s areály profesionálního řemesla; založeno velmožem/panovníkem.

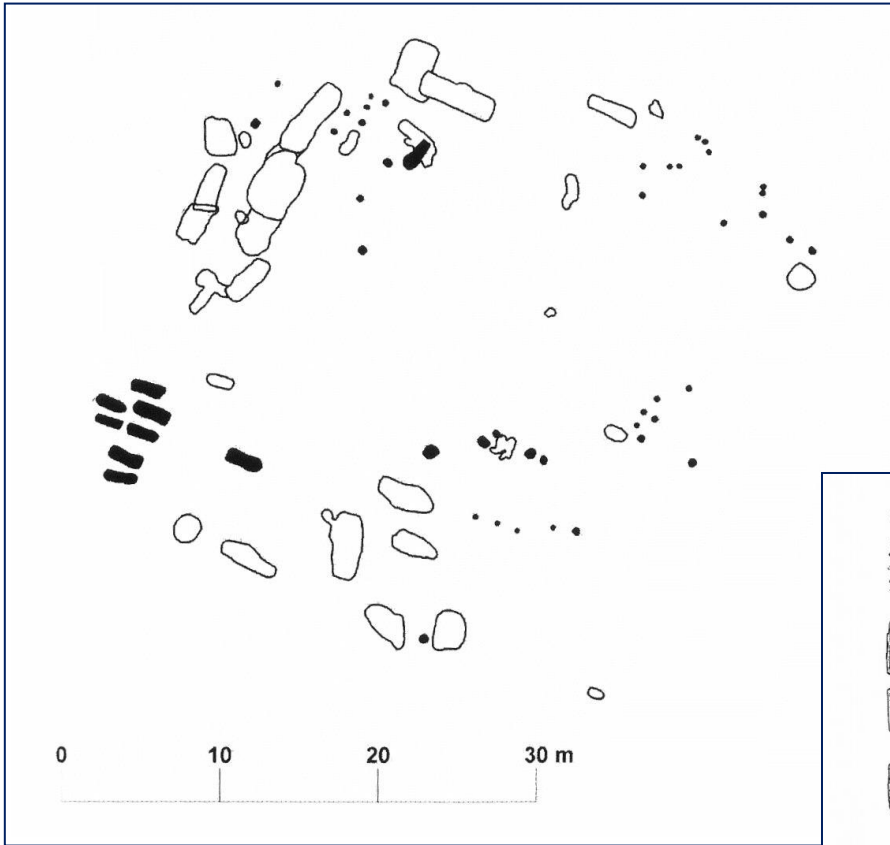

Dřevo k postavení budov: 40-50 tis. m³; dřevo získáváno z okruhu do 3 km
Kámen na hradbu 2800-5300 m³;
doprava vozy a lodí – 100 pracovníků
za 2 roky

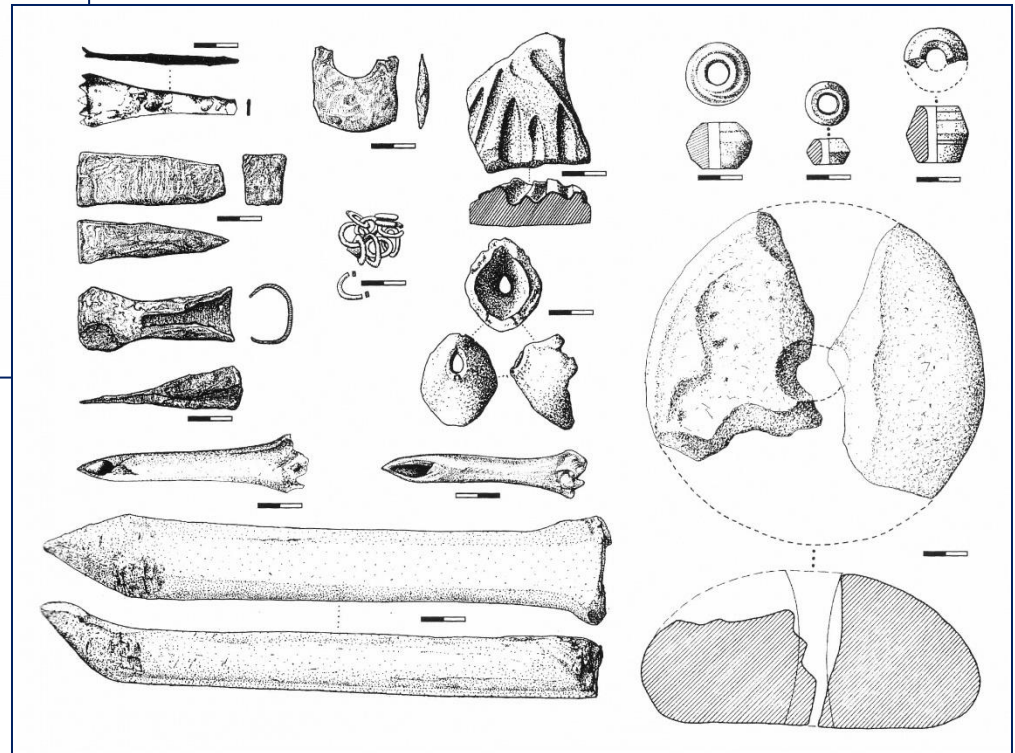
Pohansko u Břeclavi – emporium 9. až 10. století

Řemeslnické nástroje a kroužky brnění z řemeslnického areálu

**Pohansko u Břeclavi –
emporium
9. až 10. století**

L. Balák podle J. Macháčka.

Hradištko u Davle (Čechy) – Sekanka, měštiště

tržní osada z doby kolonizace, hornictví; klášterní založení, zánik patrně po smrti Přemysla Otakara II. (†1278)

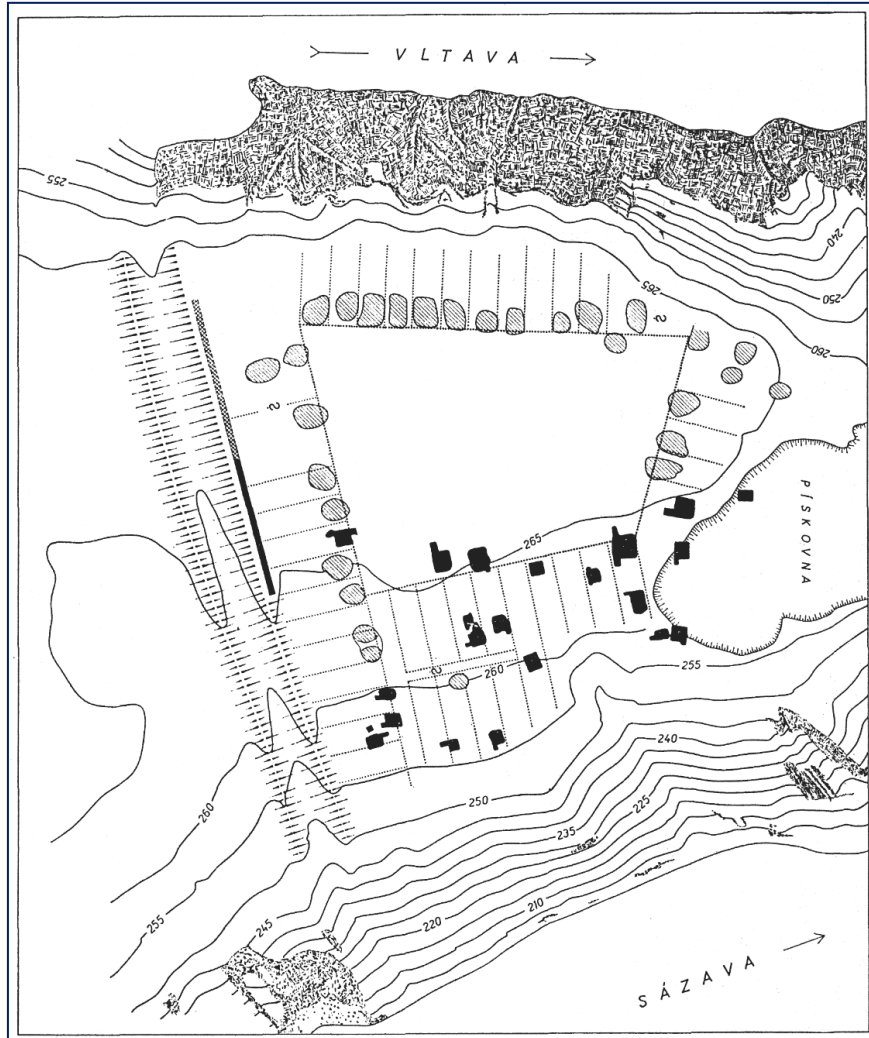
Hradištko u Davle – Sekanka

městiště – půdorys tržní osady

- sídliště městského typu z 1. poloviny 13. století na ostrožně
- klášterní založení - benediktini
- charakter města – parcelace a zástavba ve formě lokačních provizorií, kamenná fortifikace (*pouze královská města a významní držitelé), dálkový kontakt a směna
- nevýhodná poloha v blízkosti kláštera → izolace, nemožnost plužiny → slabé zemědělské zázemí s výkyvy
- městečko díky provizorní zástavbě, nedokončené fortifikace a ekonomickým výkyvům zaniká při braniborském vpádu

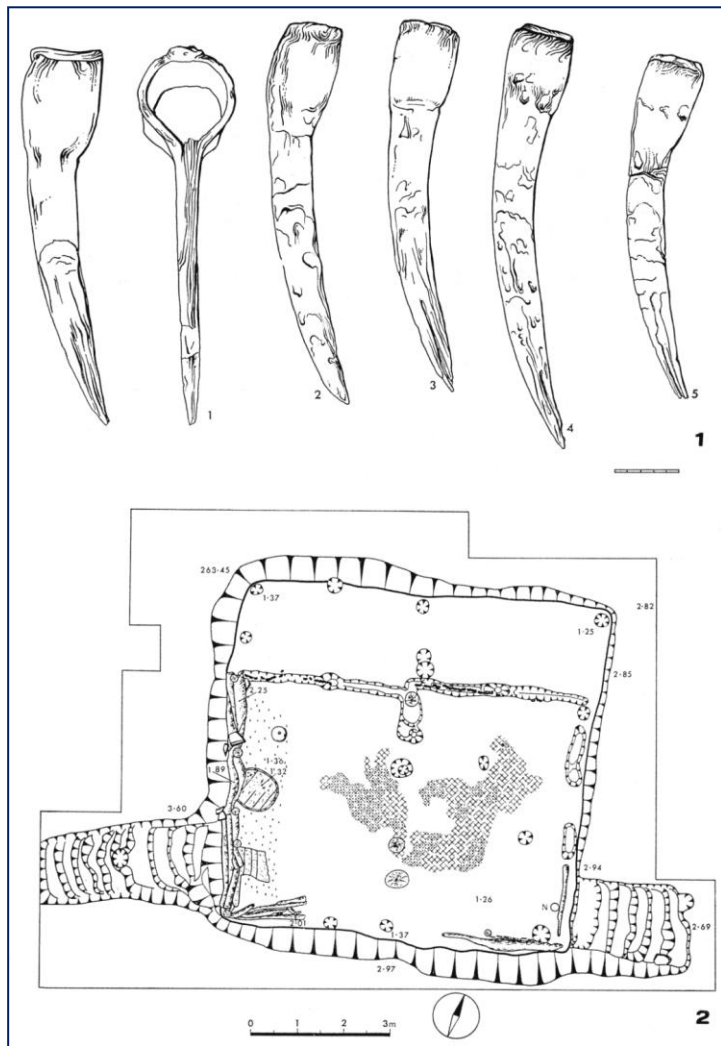
Hradištko u Davle – Sekanka

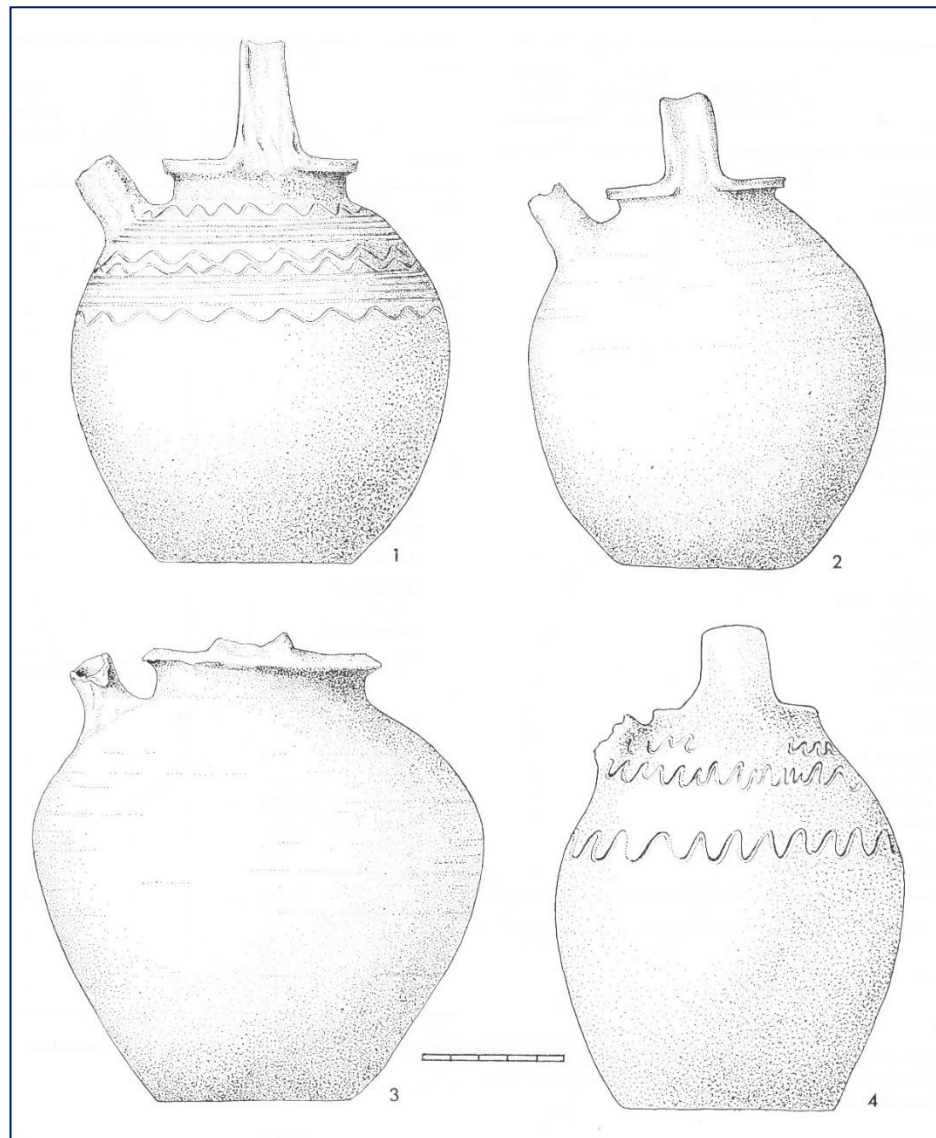
městiště – půdorys tržní osady

- sídliště městského typu z 1. poloviny 13. století na ostrožně
- klášterní založení - benediktini
- charakter města – parcelace a zástavba ve formě lokačních provizorií, kamenná fortifikace (*pouze královská města a významní držitelé), dálkový kontakt a směna
- nevýhodná poloha v blízkosti kláštera → izolace, nemožnost plužiny → slabé zemědělské zázemí s výkyvy
- městečko díky provizorní zástavbě, nedokončené fortifikace a ekonomickým výkyvům zaniká při braniborském vpádu

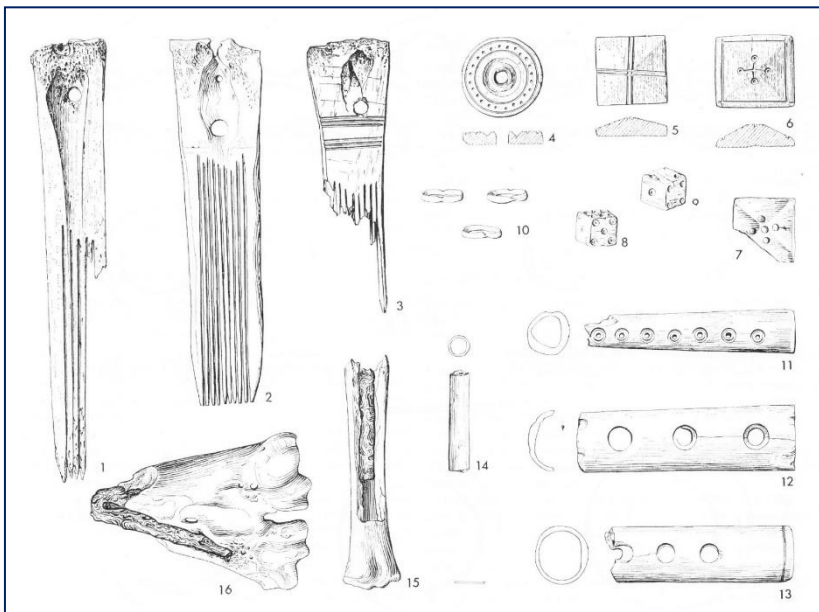
Hradištko u Davle – Sekanka

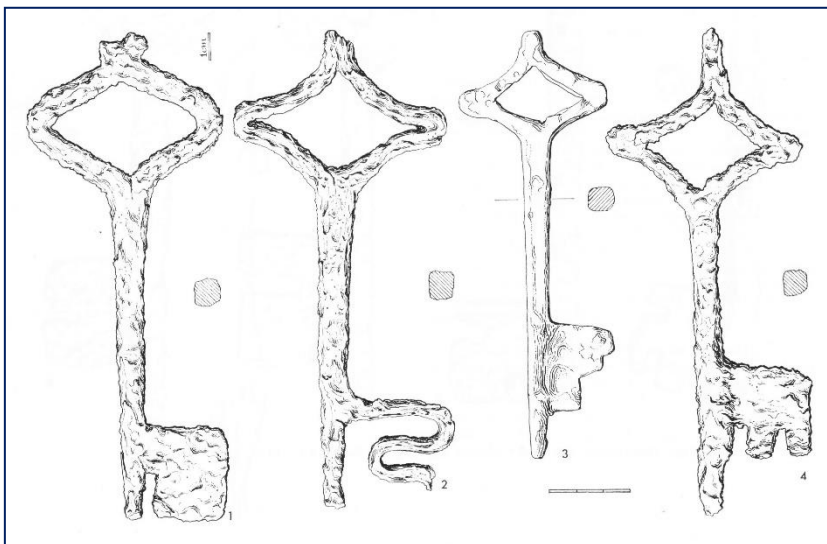
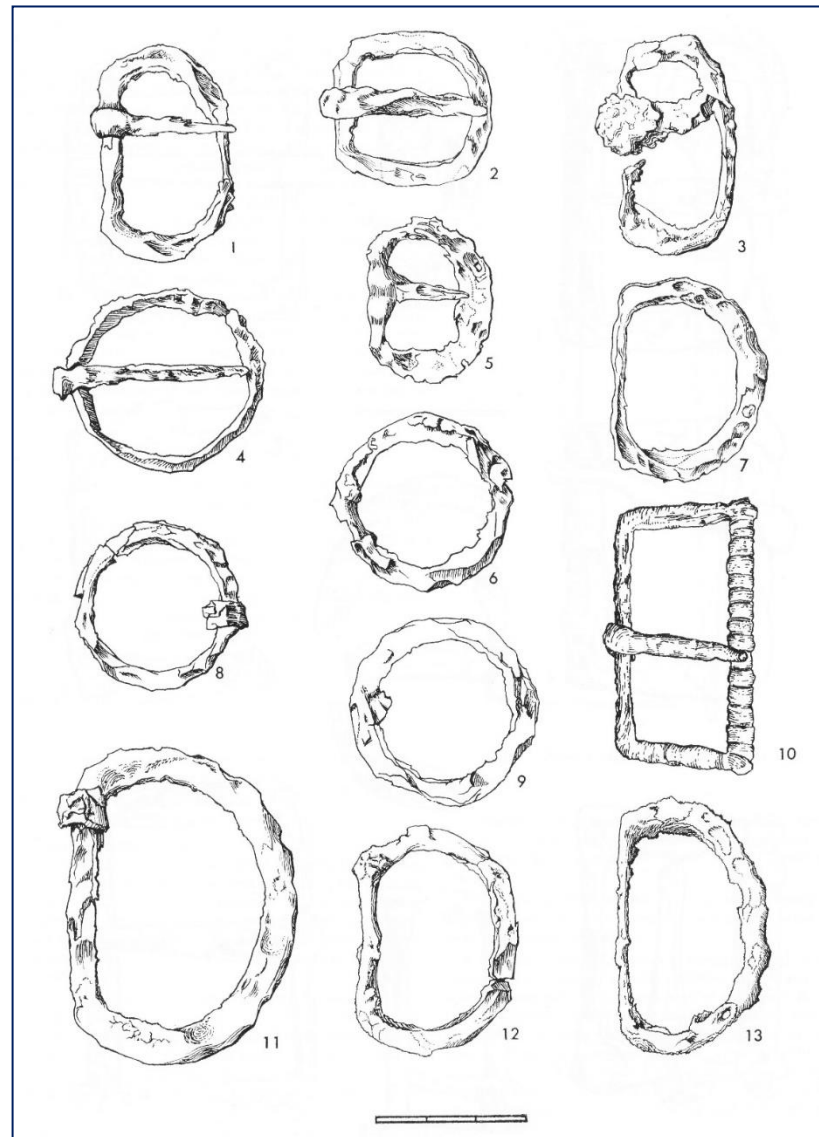
**půdorys členěného domu + tzv.
špičáky**

Hradištko u Davle – Sekanka

Kostěné předměty – hřebeny, hrací kostky, píšťalky, knoflíky ad.; klíče

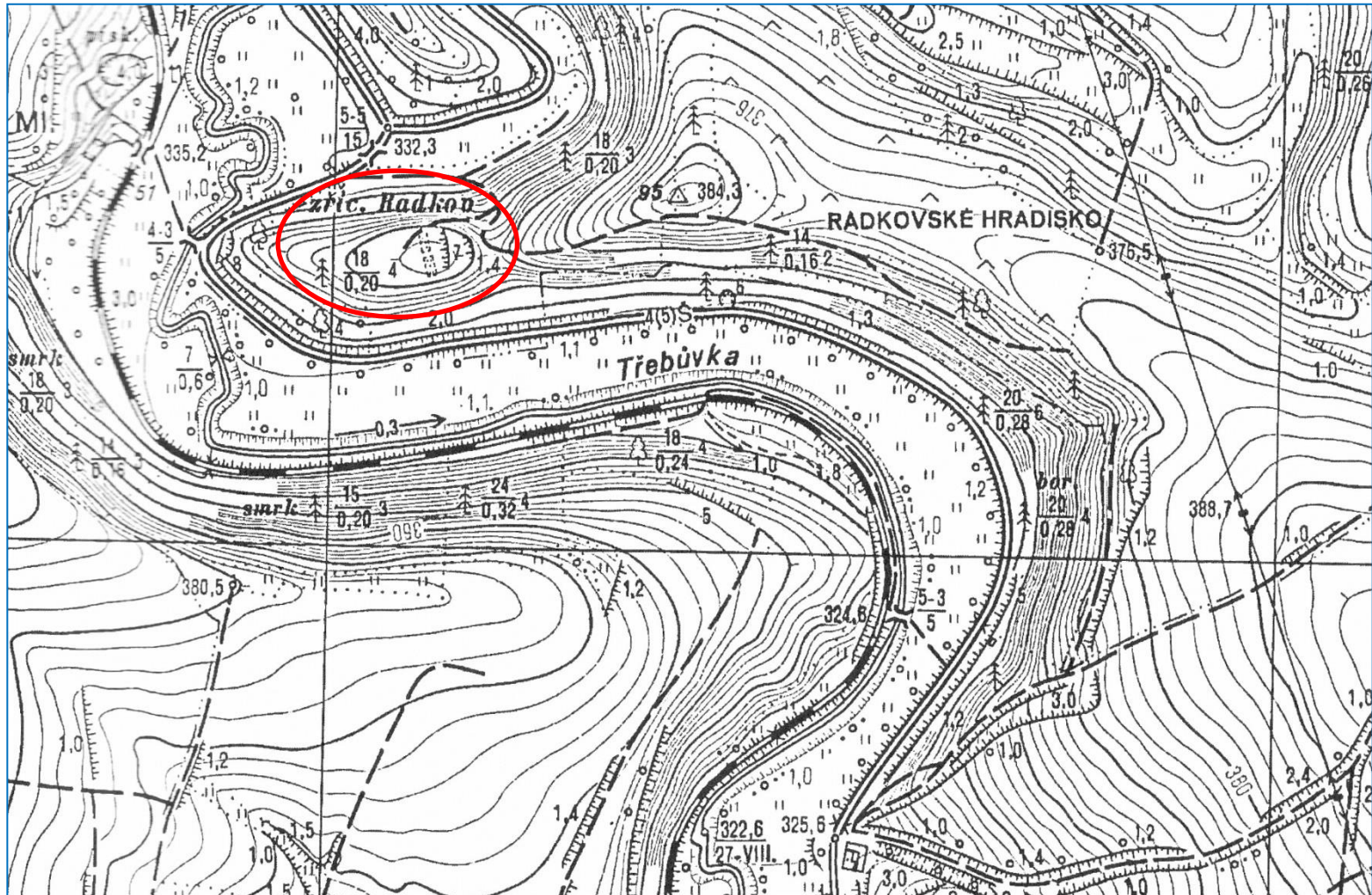
Hradištko u Davle – Sekanka

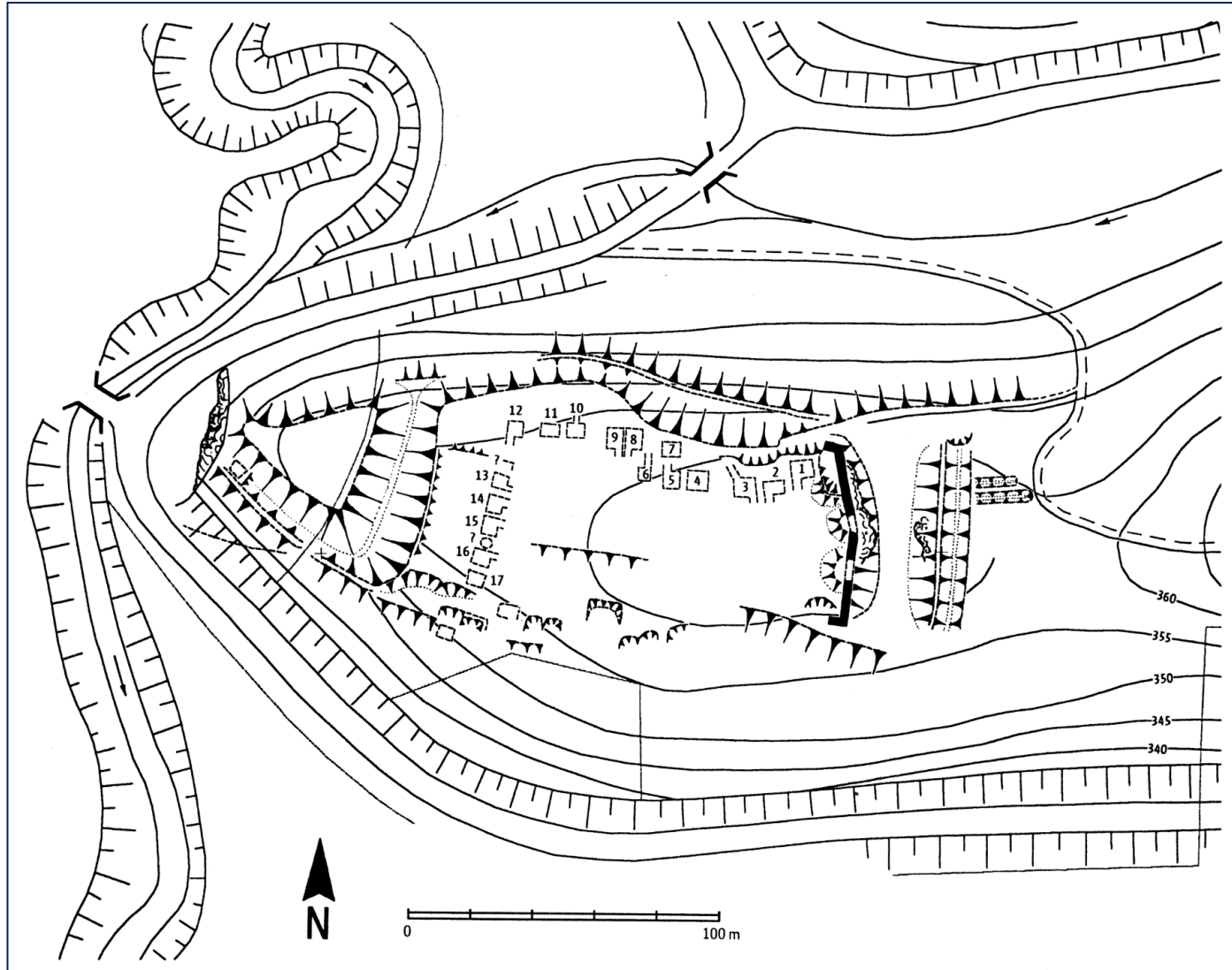
**Doklady obchodní činnosti a dálkových
kontaktů – váhy, mince, prsten
(„HUDRUNTALER“)**

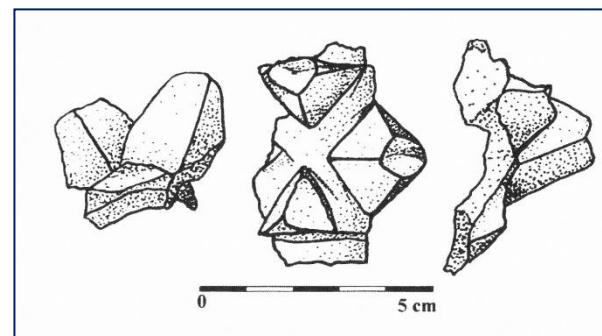
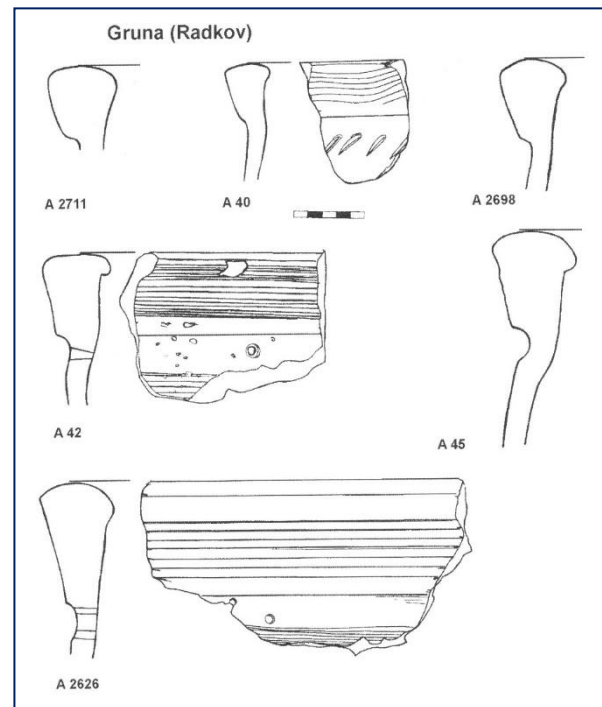
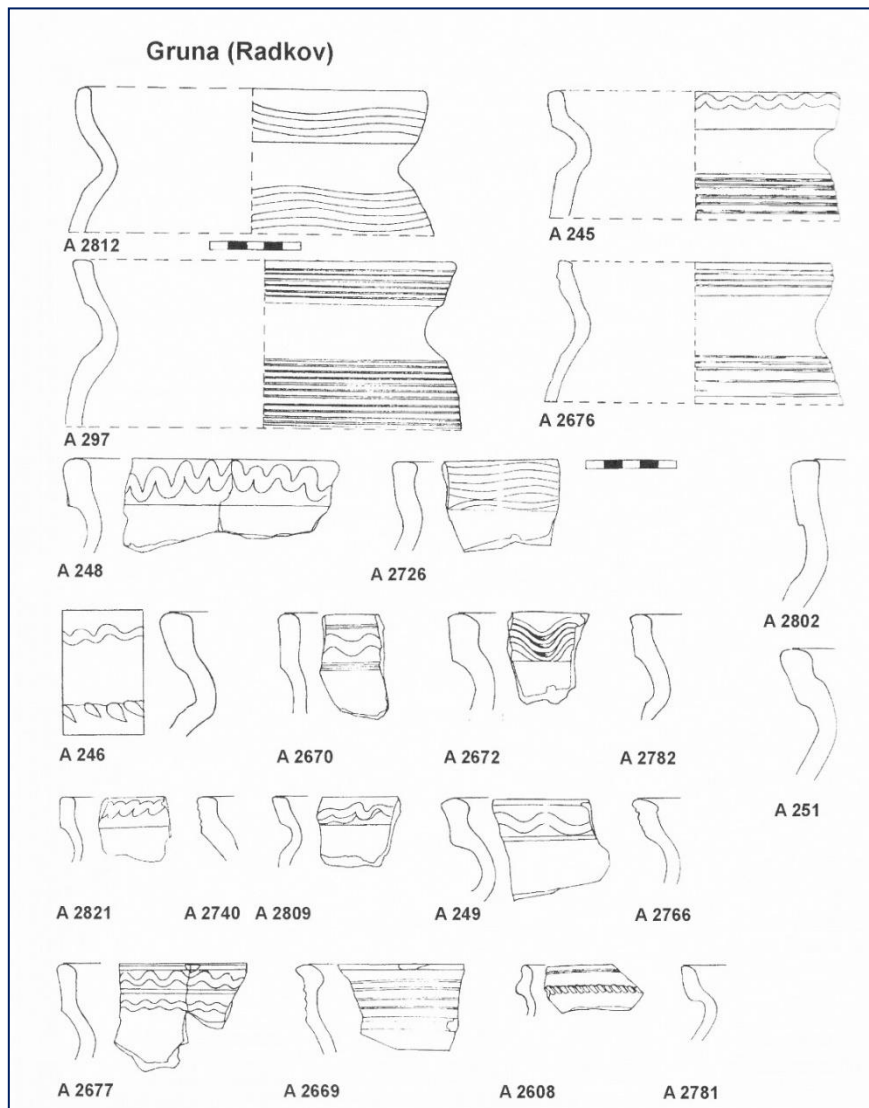
Radkov u Mor. Třebové (Morava), měštiště

Radkov u Mor. Třebové (Morava), měštiště

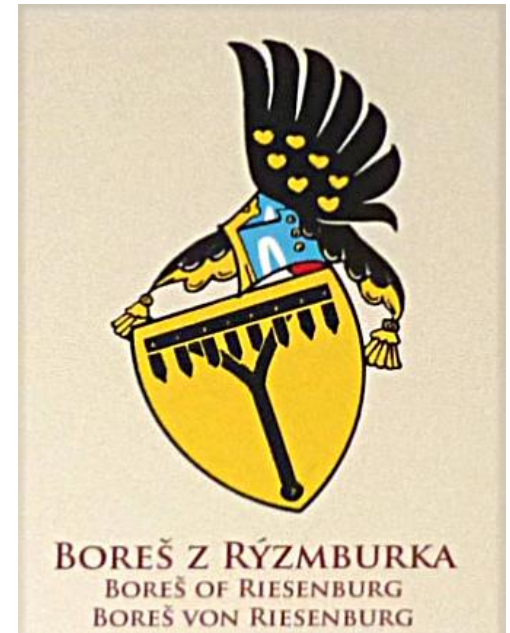
Radkov u Mor. Třebové (Morava), měštiště

Radkov u Mor. Třebové (Morava), měštiště

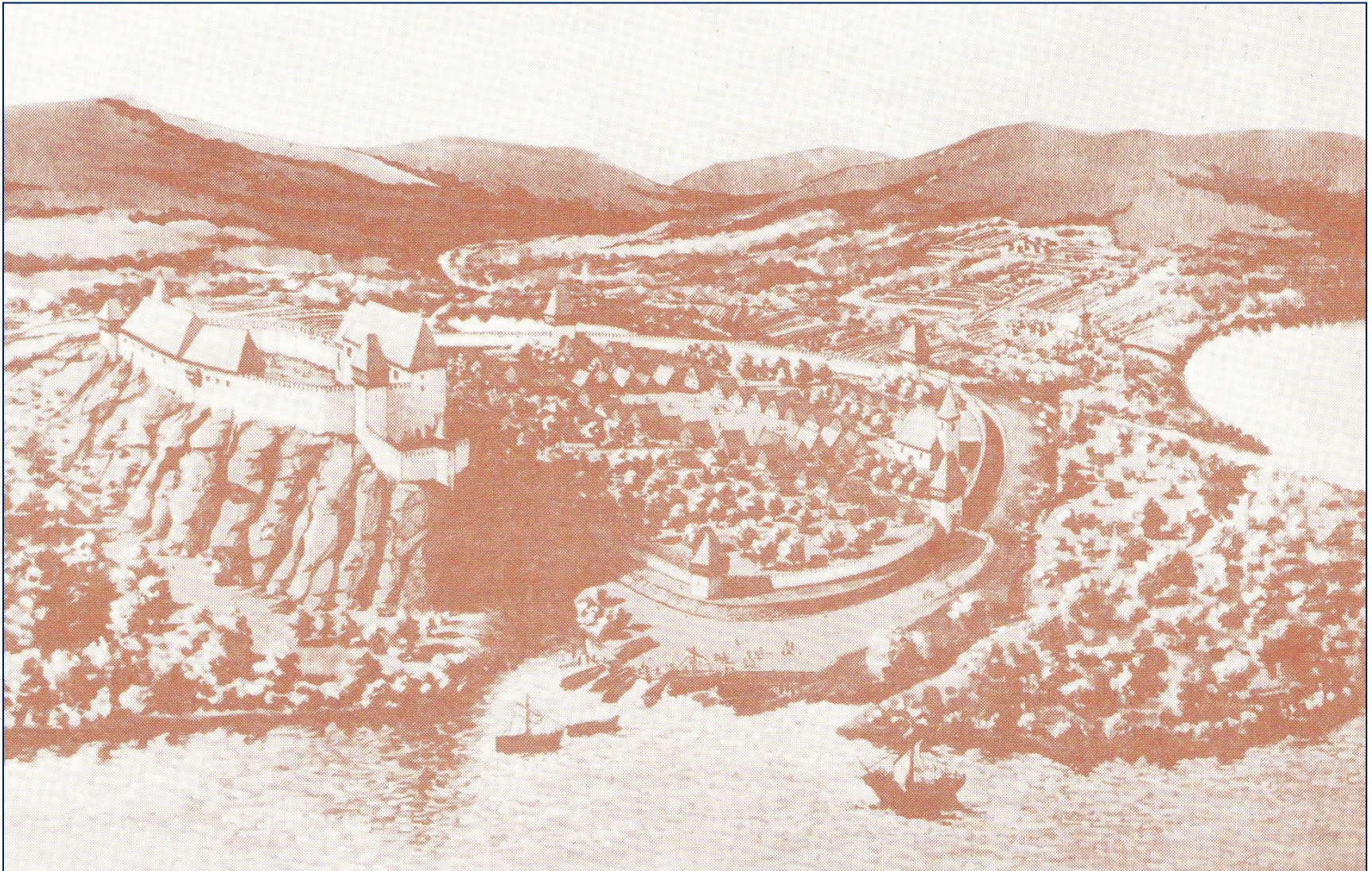
Založeno asi Borešem z Riesenburka jako centrum soukromého panství

Boreš z R. (1210-1277) - český šlechtic, nejvyšší maršálek Českého království a nejvyšší komorník, vojevůdce a jeden z nejvlivnějších šlechticů na královském dvoře. Měl velké majetky v Čechách (np. Osek, Krásno) i na Moravě (např. Slavkov, Moravská Třebová, Horní Němčí). V roce 1267 založil na ohybu řeky Moravská Sázava mezi Třebařovem a Krasíkovem klášter *Coronae Sanctae Mariae*, který byl zasvěcen nově vzniklému Řádu Sv. otce Augustina. Po neúspěšné vzpouře v r. 1275/6 proti králi Přemyslu Otakarovi II. byl zajat a roku 1277 popraven.

Rychtář Syderlin r. 1267, purkrabí Konrád z Jeřetně r. 1281-1282

Tažení Václava II. 1285-6 a zánik měštiště → Moravská Třebová

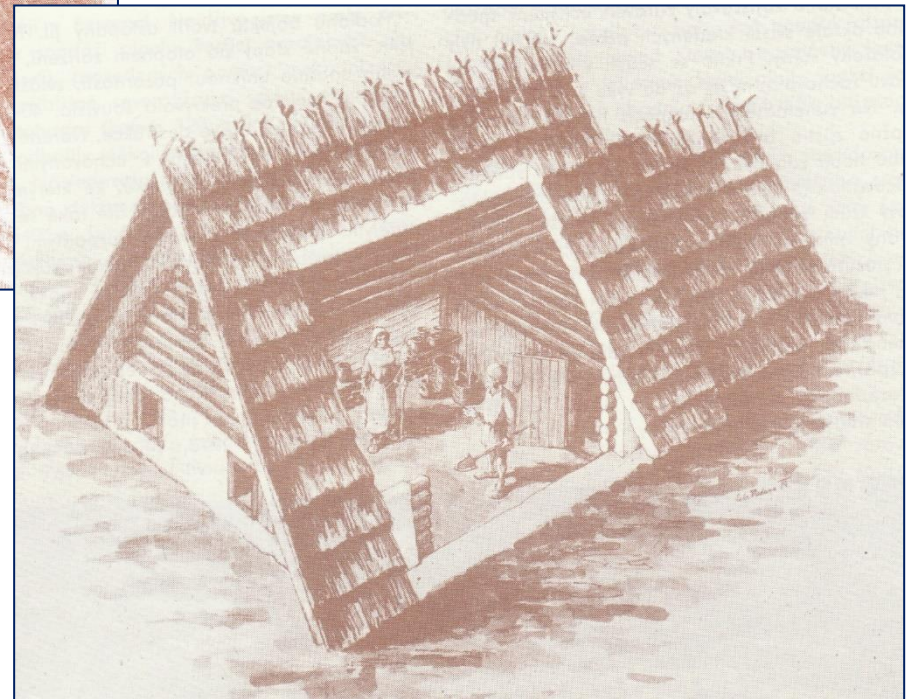
Děčín (Čechy) – Mariánská louka, městiště

Děčín (Čechy) – Mariánská louka, městiště

Ulice

Dům

Praha, nám. Republiky – kasárna Jiřího z Poděbrad

Dřevěný románský dům s kamennou šíjí.

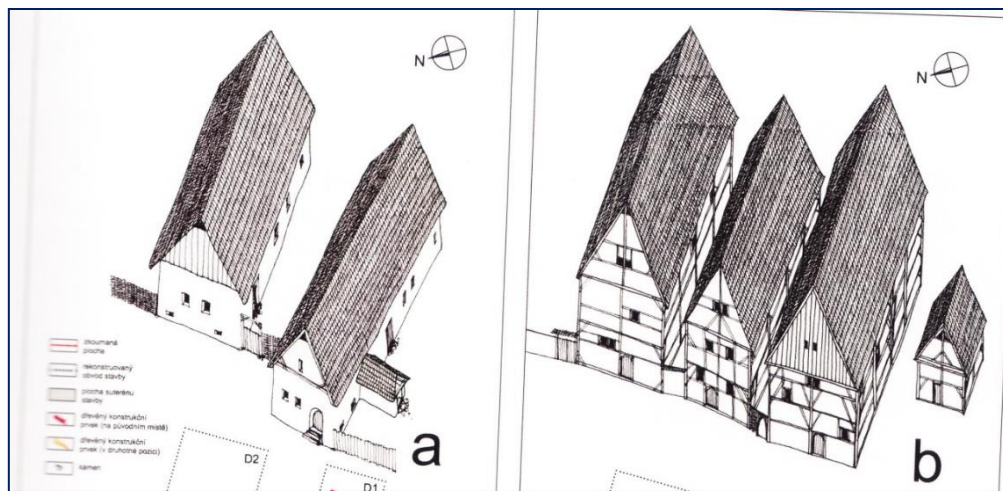
(podle Dragoun, Z. 2009: Pražské románské domy. In: Přemyslovci. Budování českého státu. Praha, 362-364.)

Praha, nám. Republiky – kasárna Jiřího z Poděbrad

Dřevěný románský dům s kamennou šíjí.

(podle Dragoun, Z. 2009: Pražské románské domy. In: Přemyslovci. Budování českého státu. Praha, 362-364.)

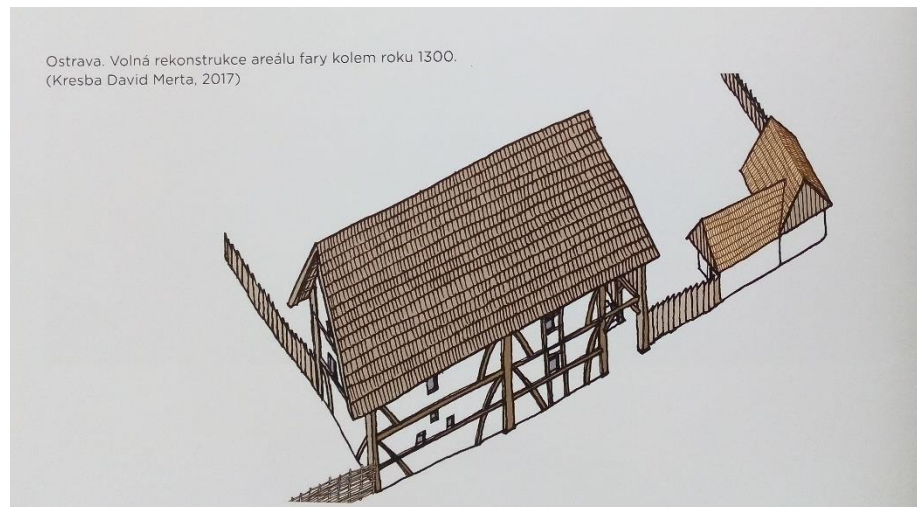
Opava (Slezsko) – Radniční ulice

Vývoj zástavby ve městě.

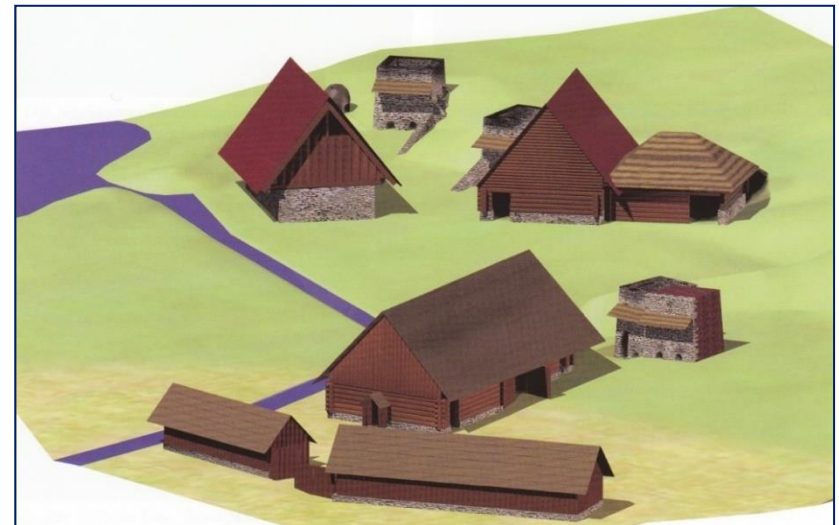
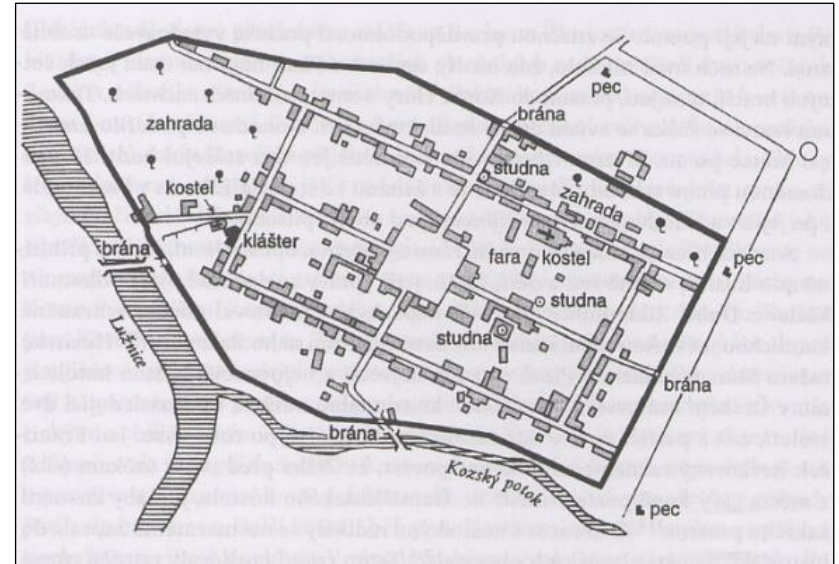
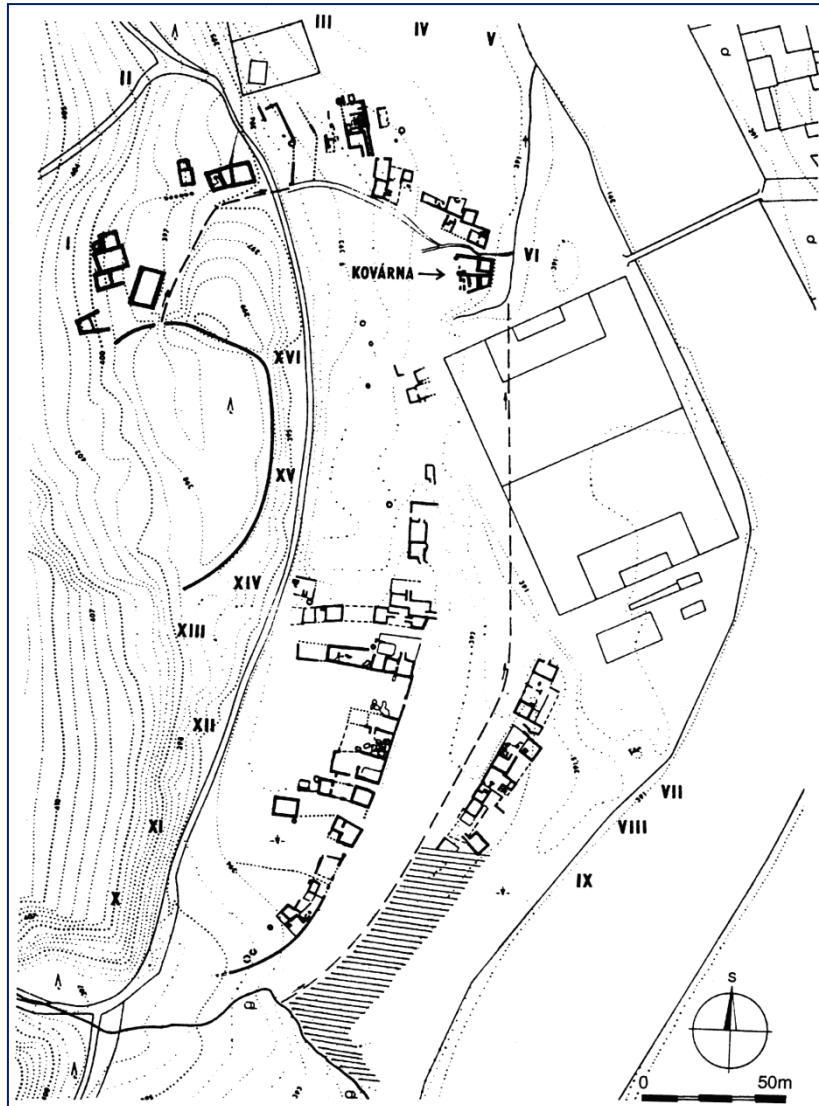
Starší fáze z 1. pol. 13. stol. a
mladší fáze z 3. čtvrtiny 13. až 14.
stol.

**Most (Čechy) – dům č.p. 226 a vývoj
středověké zástavby**

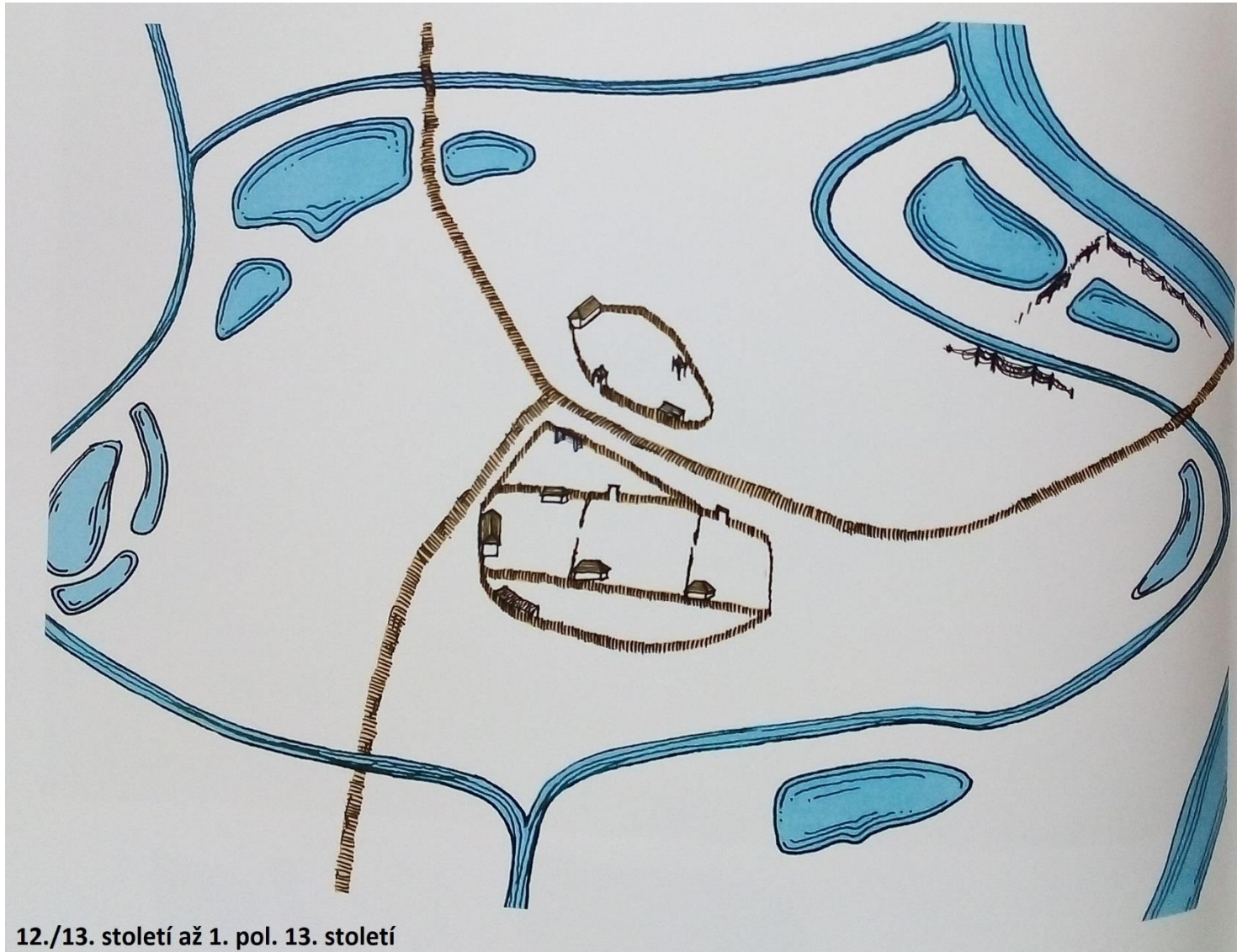
**Moravská Ostrava – vývoj
středověké zástavby od dřevohlinité
ke kamenné**

Sezimovo Ústí, město + předměstí

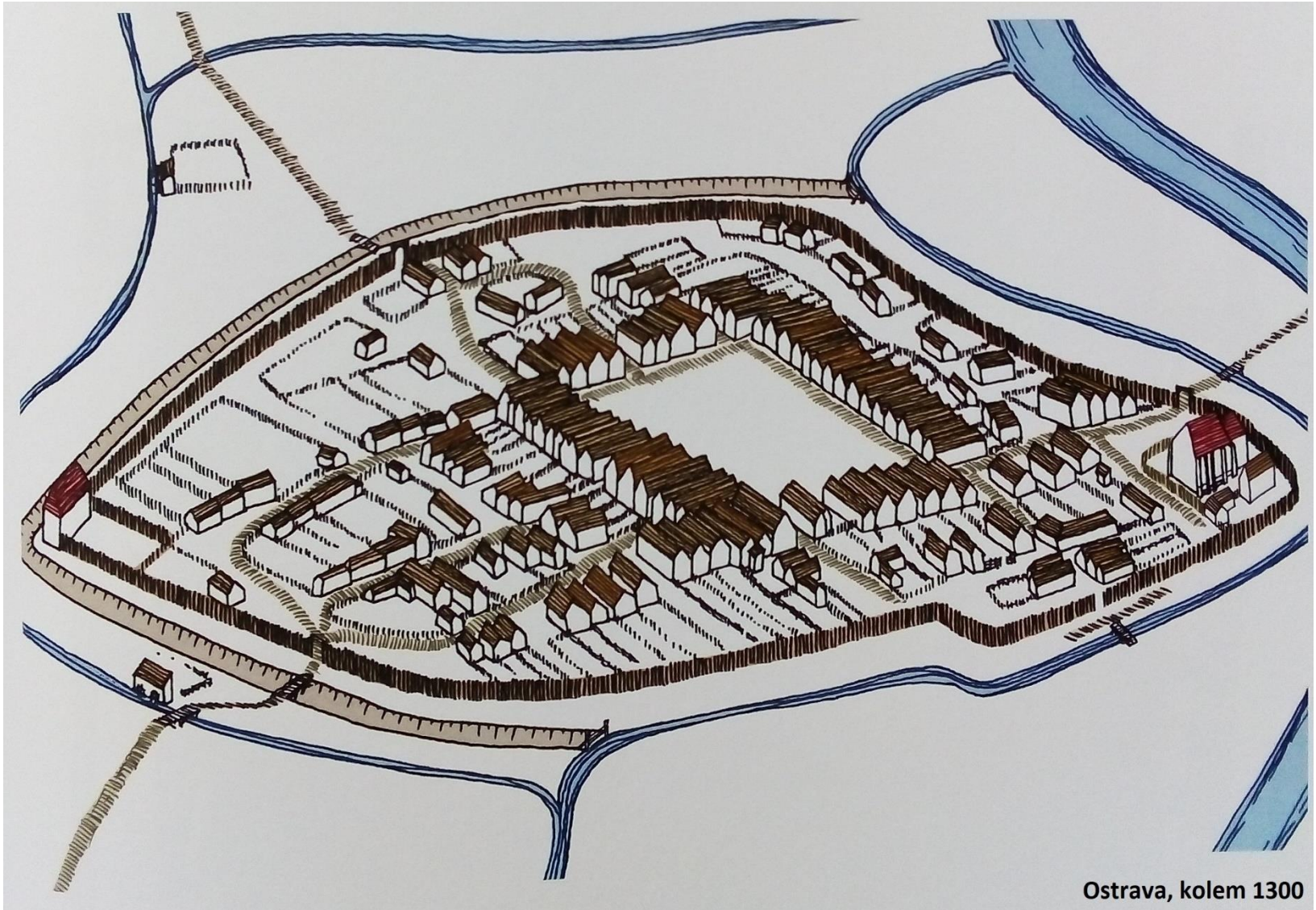

Moravská Ostrava, vývoj města

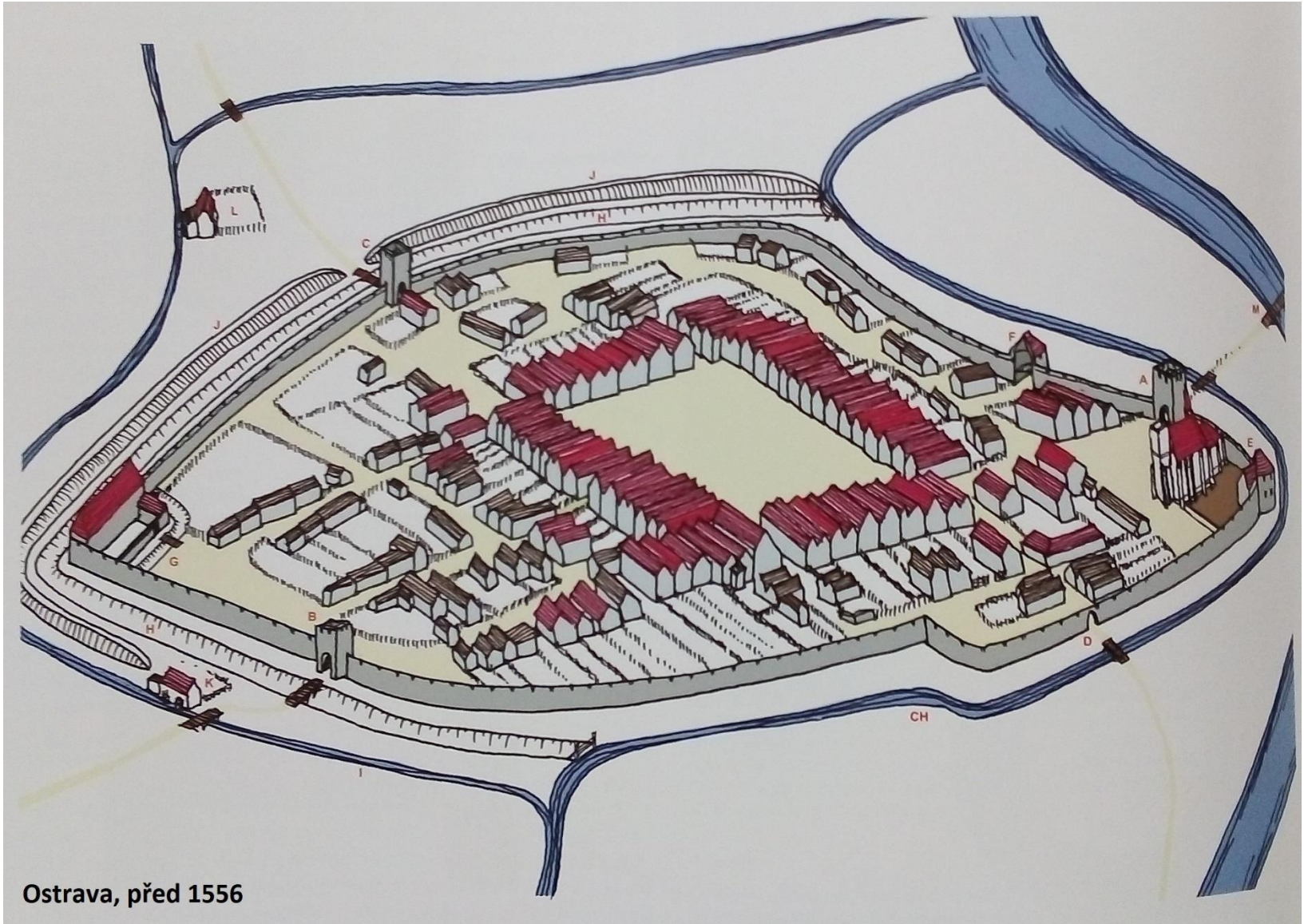
12./13. století až 1. pol. 13. století

Moravská Ostrava, vývoj města

Ostrava, kolem 1300

Moravská Ostrava, vývoj města

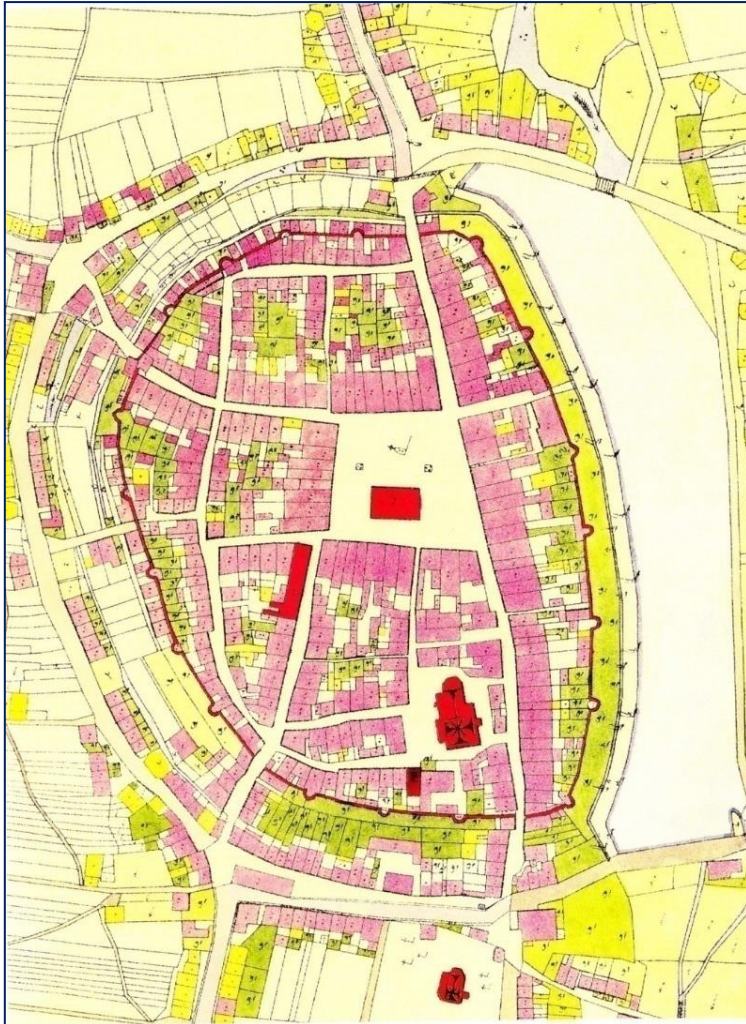

Moravská Ostrava Lauby

13. až 14. století

Dětské hračky jako doklad
světa dětí ve středověku

Opevnění měst

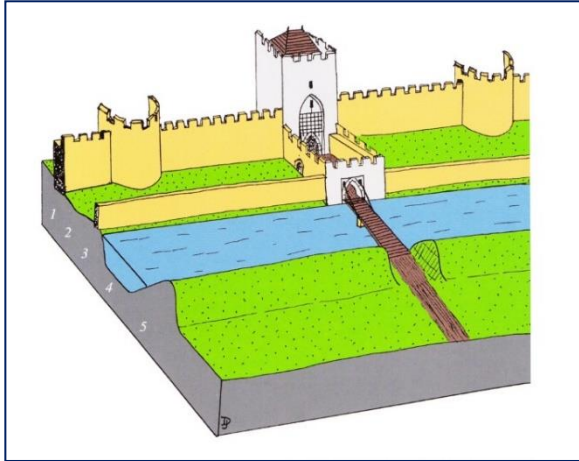
Polička

Moravská Ostrava

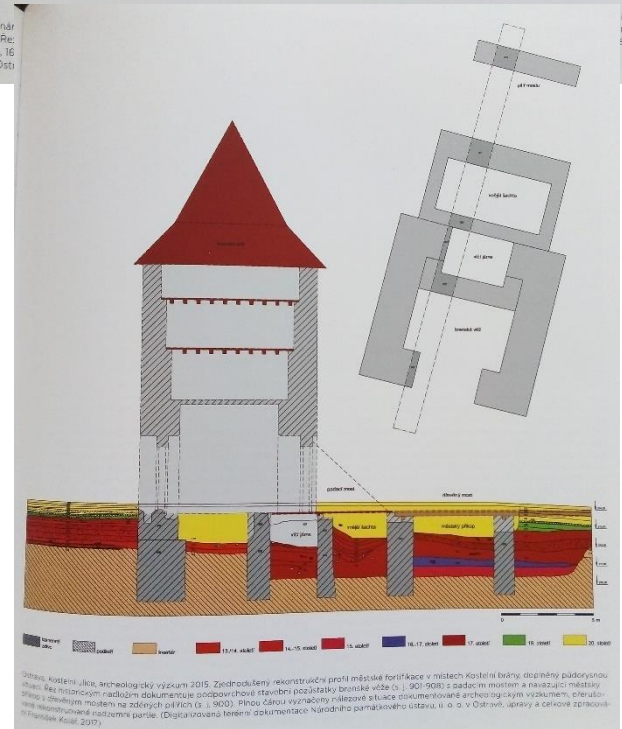
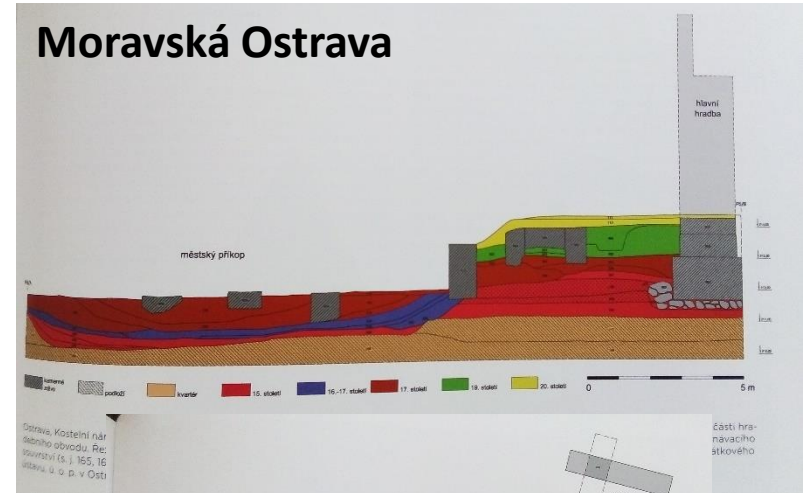
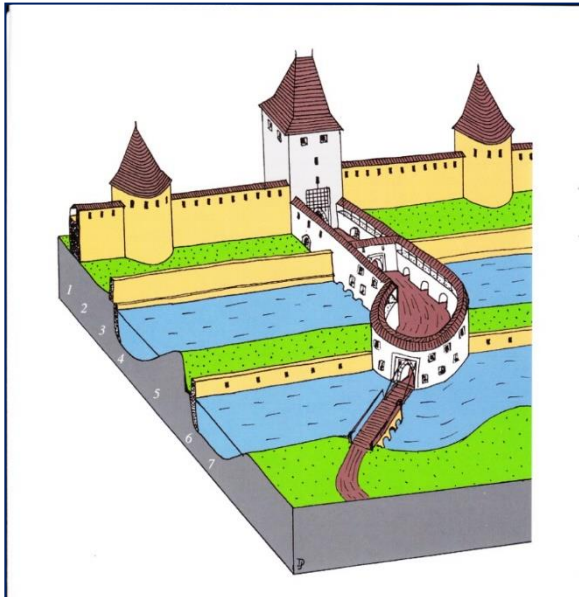

Hradby, brány, věže, bašty

Opevnění měst

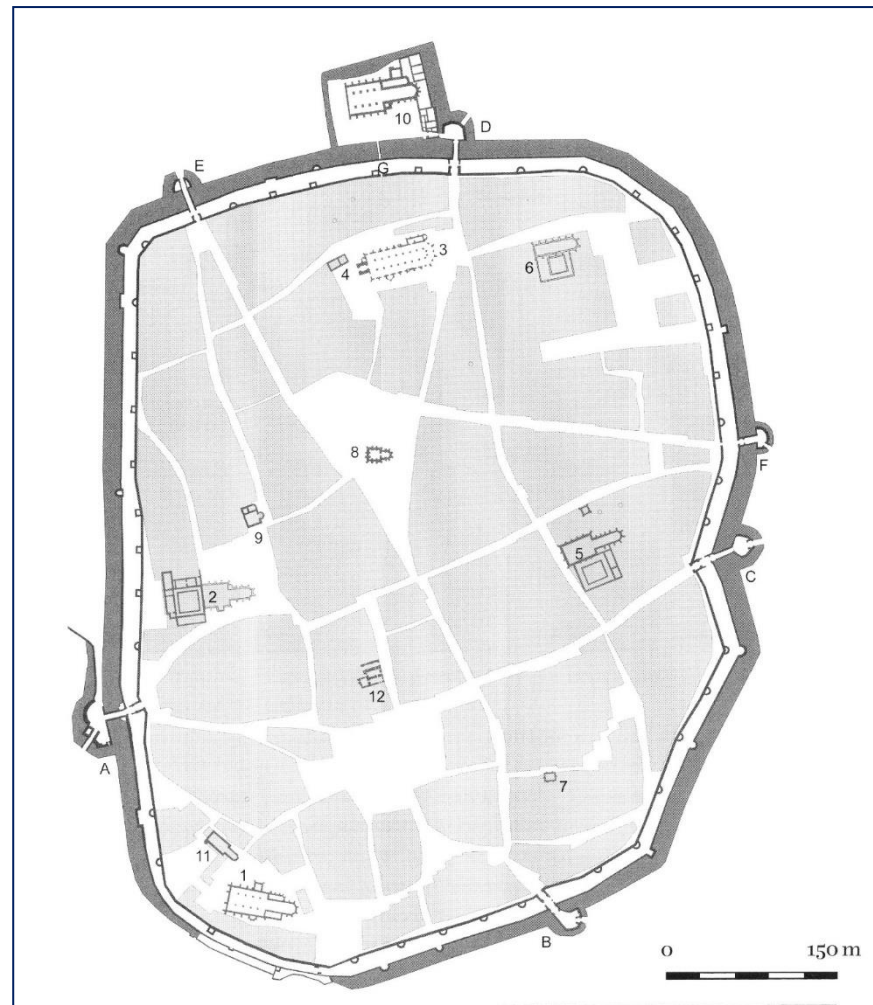
Polička – věž + barbakan

Brno (Morava)

2. polovina 13. století

2. polovina 14. století

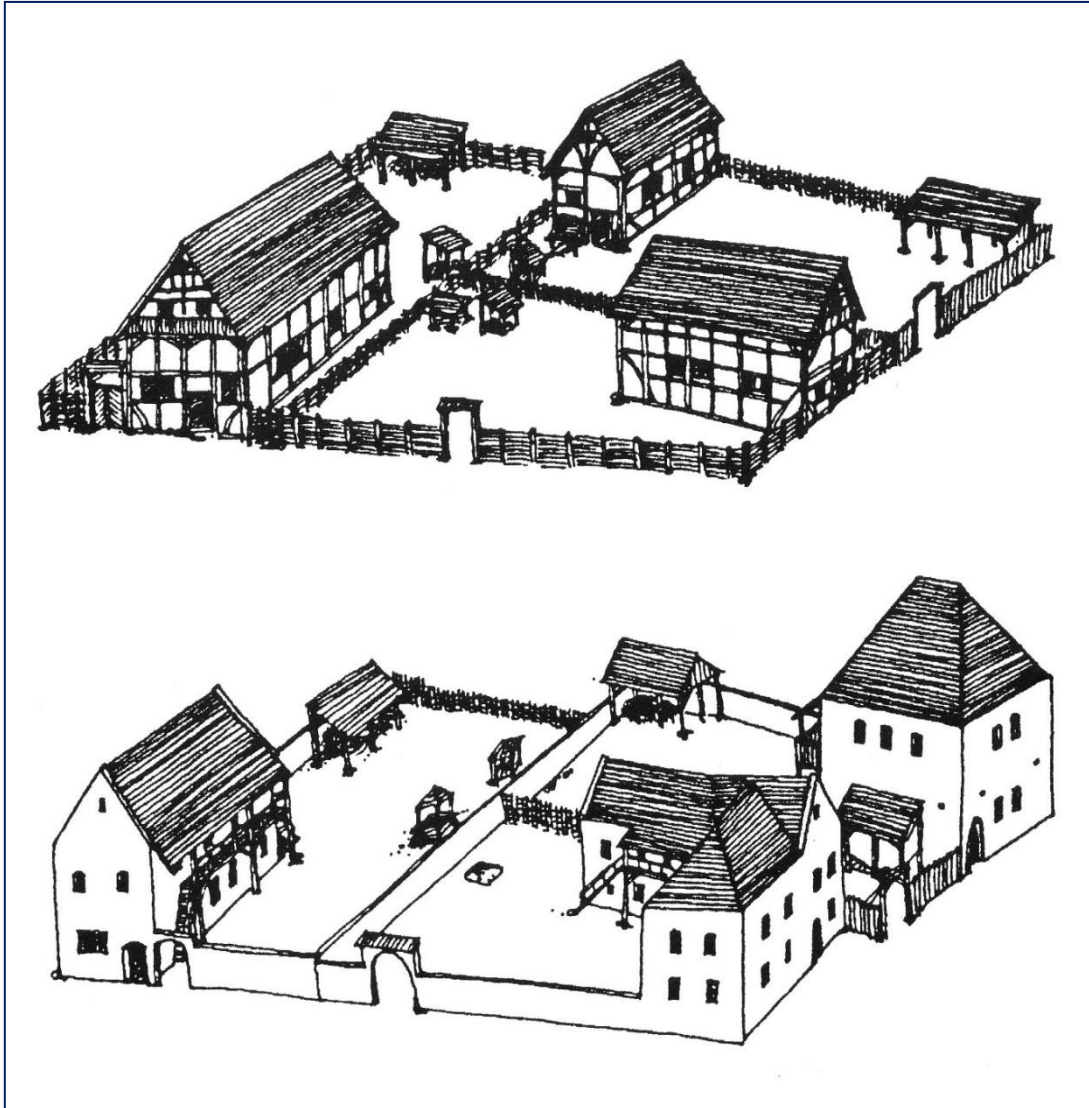
Brno (Morava)

Brno (Morava)

Zelný trh, Měšťanské sklepy

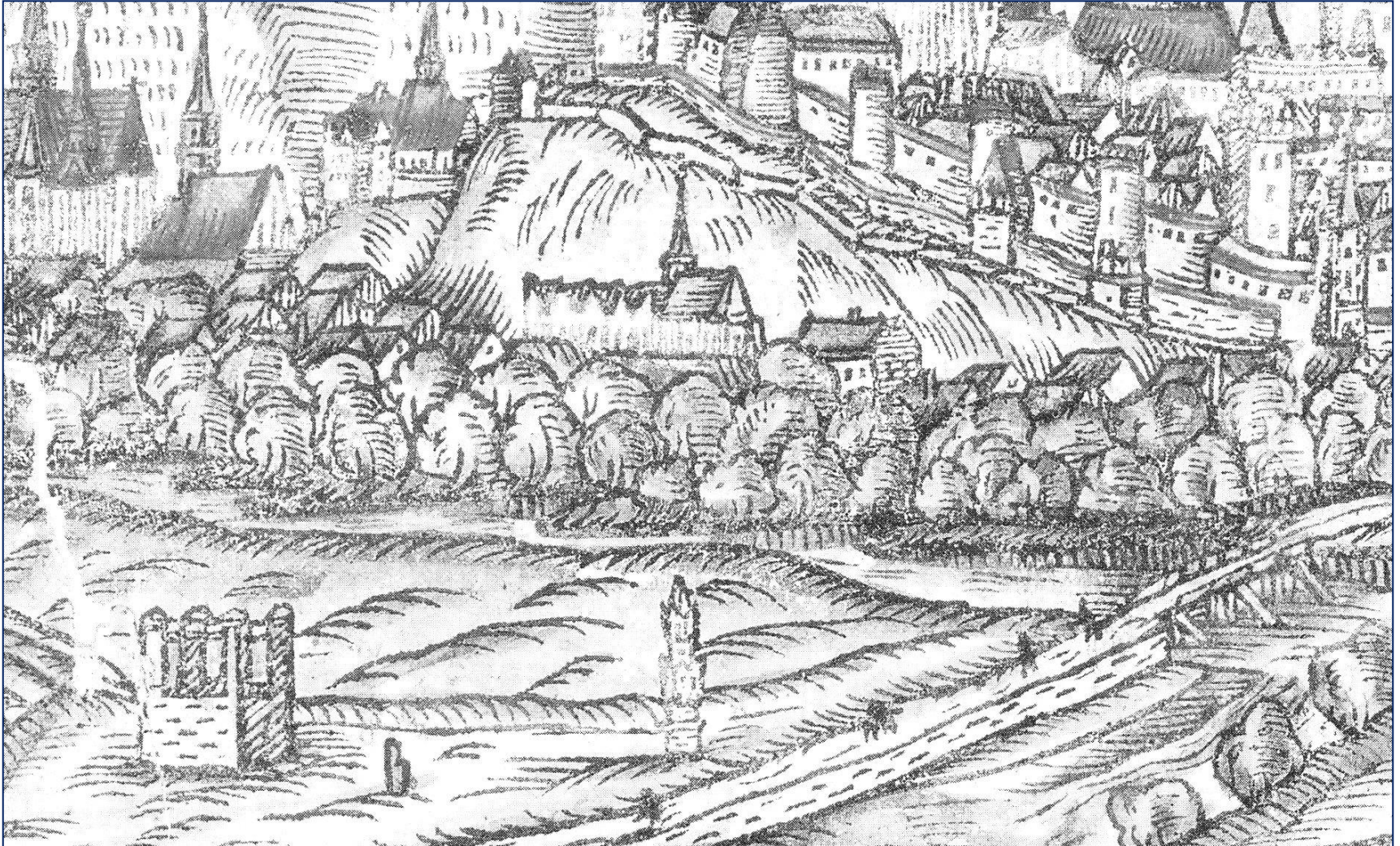

Brno, Kobližná 4

13. století – dřevo + hlína

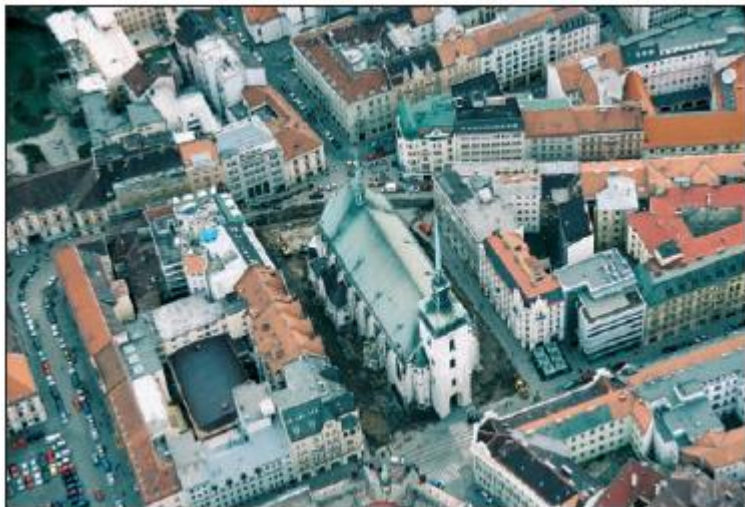
14. století – kámen + dřevo

Soudní pravomoc měst

Brno, „Zderadův sloup“ a šibenice na Křenové ulici.

Pohřbívání ve městech

Obyvatelé středověkých měst – souhrn

Urbanizace v 9. stol. – soustředění řemeslníků, obchodu

Města v pravém slova smyslu od 13. století

Neúspěšné lokace

Městská práva

Pohřbívání ve městech